Nº. 92.

REGLEMENT OP DE EXERCITIËN

DER

INFANTERIE.

EERSTE GEDEELTE.

(Aanschr. D. v. O. dd. 9 november 1914,

IIe Afd. Nº. 85.)

Uitgegeven op last der KONINGIN.

BREDA.

DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

1914

De schrijfwijze in dit boekwerk is aangepast aan de schrijfwijze van de huidige tijd.

Daardoor verschilt deze van de originele uitgave uit 1914 en is uitsluitend te gebruiken voor de cursus OUDE EXERCITIE.

Opmaak: Louis Schiffelers

Fotografie: Tjeu Klaassen

Eindredactie: Leo Wijnands

Louis Schiffelers

INHOUD.

	Bladz.
Algemene bepalingen	4.
Het commando	6.
Soldatenschool	7.
HOOFDSTUK I, gymnastische oefeningen	12.
HOOFDSTUK Ia, de passen	12.
HOOFDSTUK II, exercitiën in gesloten orde	15.
EERSTE ONDERDEEL	15.
De richtingen	16.
De wendingen op de plaats	17.
Regels voor de marsen	20.
Het aanmarcheren	21.
De wendingen in den mars	25.
Het halt houden	28.
De opmarsen	30.
TWEEDE ONDERDEEL	33.
Algemene behandeling van het geweer	34.
Het geweer bij den voet	34.
Het aan den schouder hangen en het afzetten	35.
Het presenteren en het afzetten	39.
Het knielen, het liggen en het opstaan	41.
Herhaling van het eerste onderdeel	46.
DERDE ONDERDEEL	47.
De richtingen	48.
De flankopstellingen en de flankmarchen	49.
De uit de formatie in front overgaan tot de formatie met vieren	53.
Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front	54.
Het oefenen met den looppas	55.
Het knielen, het liggen en het opstaan	55.
Onderdelen van het geweer	60.
Onderdelen van de sabel	61.
Bepalingen betreffende het dragen en salueren met de sabel	62.
Het salueren	65.

ALGEMENE BEPALINGEN.

1. De officieren moeten in alle exercitiën en toepassingen uit dit reglement, in de door hen bekleedde en in de naast hogeren rang, praktisch kunnen optreden. Hun theoretische kennis zal het gehele reglement omvatten. De militie- en de reserveofficieren, zomede de onderofficieren en korporaals, met inbegrip van het militie- en het reservekader, moeten met de functies uit dit reglement, aan hun rang verbonden, zowel praktisch als theoretisch bekend zijn.

2. Als uitgangspunt dient, dat waar voor een *gevecht*soefening van een compagnie als zodanig, niet over minstens 72 man beschikt wordt, zijnde drie sectiën van 24 man en een sectie door een vlag voorgesteld, de sterkte zo mogelijk met de manschappen van een of meer compagnieën tot minstens dat aantal zal worden opgevoerd.
   Oefeningen in de verspreide orde met één sectie zullen niet worden gehouden, indien over minder dan 24 man beschikt wordt.

3. Voor andere dan ***gevechtsoefeningen*** kunnen, naarmate van het doel en de voorhanden sterkte, de manschappen van één of meer sectiën van één compagnie door lijnen worden voorgesteld.

4. Nu en dan zullen, waar mogelijk, enige compagnieën of enige bataljons worden samengevoegd tot oefeningen met een compagnie of bataljon op of nabij de oorlogssterkte, ten einde de officieren en het kader bedrevenheid te doen verkrijgen in de aanvoering van eenheden en onderdelen op zodanige sterkte. Voor soortgelijke oefeningen moeten gevechtsexercitiën op den voorgrond staan.

5. De nieuw aangestelde officieren zullen, het eerste jaar na hun benoeming, bij het onderricht uit de s.s. aan de jongste lichting der militie, als onderwijzer optreden en hiervan niet worden vrijgesteld dan met goedkeuring van den bataljonscommandant.

6. Voor het theoretisch onderricht moeten de eisen der praktijk en der instructie maatstaf zijn.
   Ten einde het Reglement met de verlangde juistheid te kunnen onderwijzen en toepassen, is het noodzakelijk dat officieren en kader de tekst der *"uitvoeringen"* – inzonderheid die omschreven in de punten 51 tot en met 56, 58 tot en met 60, *stiptelijk* weten weer te geven; het woordelijk kunnen opzeggen mag echter niet gevergd worden
   Wat het kader betreft, geldt het gestelde in de vorige alinea alleen ten aanzien van de *"Uitvoeringen"* omschreven in de punten, welke in het examenprogramma voor den betrokken rang vermeld zijn.

HET COMMANDO

8. Alle commando's moeten op luiden, bevelende en levendige toon worden Uitgesproken. Een slap uitgesproken commando leidt tot slapheid in de uitvoering.
   Het reglement onderscheidt twee soorten van commando's namelijk het waarschuwings- en het uitvoeringscommando!
   Tussen een waarschuwingscommando en het uitvoeringscommando mogen geen verklaringen gegeven of opmerkingen gemaakt worden. Indien in dit reglement aan een uitvoeringscommando een waarschuwingscommando voorafgaat, is het door twee liggende streepjes daarvan gescheiden.
   De laatste lettergreep der waarschuwingscommando's moet enigszins worden aangehouden.
   De uitvoeringscommando's moeten, waar door dit reglement gelijktijdigheid van uitvoering gevorderd wordt, kort worden uitgesproken. Deze uitvoeringscommando's zijn met KAPITALE letters gedrukt.
   Wordt geen gelijktijdigheid in de uitvoering gevorderd, dan moet ook het uitvoeringscommando enigszins aangehouden worden. Deze uitvoeringscommando's zijn met *cursieve* letters gedrukt.
   Waar in vervanging van bevelen *aanwijzingen* worden gegeven, moeten deze duidelijk, d.w.z. langzaam, luid en op bevelende toon worden uitgesproken.

SOLDATENSCHOOL

INLEIDING.

9. Het onderricht wordt in de regel gegeven door onderofficieren en korporaals.

10. De manschappen zullen trapsgewijze aan het dragen van de wapenen, de ransel en de op volle zwaarte gebrachte uitrusting gewend worden.

11. In de houding staat de soldaat stil en ziet rechtuit. De hielen zijn op dezelfde lijn en zoo dicht bij elkaar als de gestalte van de man gedoogd; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks en beiden evenveel naar buiten gekeerd; de knieën gestrekt zonder stijfheid; de schouders doorzakkende, even hoog en evenveel teruggetrokken zonder de lenden te buigen; de armen natuurlijk hangende; de handen plat met licht gebogen en aan elkaar gesloten vingers, ter zijde tegen de benen; het hoofd ongedwongen rechtop, de kin ingetrokken zonder de hals te bedekken.

Opmerking: Hoezeer langdurig stilstaan dient te worden vermeden, moet toch in het stilstaan trapsgewijs geoefendheid worden verkregen.

12. Op het commando ***Op de plaats = rust,*** kan de man zich enigszins bewegen, doch blijft in front en met één voet op de lijn van het gelid. Het spreken is verboden, tenzij de onderwijzer het uitdrukkelijk heeft toegestaan; in geen geval mag echter door in het gelid staande onderling overluid worden gesproken.

De houding wordt hernomen op het commando ***Geeft*** = ACHT.
Opmerking: Bij het aantreden stellen de manschappen zich op de plaats rust.

13. Op één gelid aantredende, stellen zich de manschappen van de rechter- naar de linkervleugel volgens de grootte, met zoveel tussenruimte, dat de man door de rechterhand op de heup te plaatsen, met de duim naar achteren, de overige vingers aaneengesloten naar voren en daarbij de rechter ellenboog in de lijn van het gelid te brengen, de arm van zijn nevenman even kan aanraken.

Opmerking: Op deze wijze zal, waar dit gedurende de bewegingen in gesloten orde nodig is, met de ellenboog aan de zijde naar welke het verband moet worden bewaard of de richting moet worden genomen, de tussenruimte in het gelid worden beoordeeld.

14. Op twee gelederen vormt ieder man uit het achterste gelid met zijn voorman een rot; een vleugelman, die geen man achter zich heeft, wordt een blind rot genoemd. De manschappen staan, na het aantreden op twee gelederen, van de rechter naar de linkervleugel, rotsgewijze volgens de grootte, de langste man van ieder rot in het voorste gelid In de frontformatie, zowel op de plaats als in de mars, is de afstand van het achterste gelid tot het voorste, tenzij anders is voorgeschreven, gelijk aan de armlengte, zijnde ongeveer 60 cm. (zie punt 65).

15. Het nummeren geschiedt van de rechter- naar de linkervleugel op het commando: ***Nummeren***. De manschappen draaien, totdat zij hun nummer moeten afroepen, het hoofd en de ogen naar rechts. Op twee gelederen aangetreden tellen beiden gelijktijdig af.

16. Moet stilstaande, op een uitvoeringscommando een der voeten verplaatst worden, dan zal, indien een waarschuwingscommando voorafgaat, bij dit laatste, het lichaamsgewicht op de anderen voet worden overgebracht.

17. Is de uitvoering van een commando in bewegingen onderverdeeld, dan zullen deze elkaar, bij geoefende manschappen, stilstaande en in de gewone pas, met de snelheid van deze, in de looppas met de snelheid van de looppas opvolgen.

18. Om van één gelid twee gelederen te doen formeren, is het commando: ***Formeert twee gelederen*** = **MARSCH.** Op het uitvoeringscommando sluiten de oneven nummers als voorste gelid op n°. 1 aan; de even nummers sluiten als achterste gelid aan op n°. 2, die zich achter n°. 1 plaatst.
Op het commando: ***Formeert één gelid*** = **MARSCH**, wordt op tegengestelde wijze tot de opstelling op één gelid overgegaan.

19. Op het commando ***Ingerukt*** = **MARSCH**, brengen de manschappen, wanneer zij niet met het geweer bewapend zijn, de militaire groet en wordt het gelid verlaten.

Op het commando: ***Verzamelen*** treedt de klas tegenover de onderwijzer, met het front naar deze, weder aan.

20. Is het bij de oefeningen uit deze school nodig, dat een beweging wordt overgedaan en is tot het doen terugkeren in de vorige houding, opstelling of formatie geen commando voorgeschreven, dan zal gecommandeerd worden: ***Herstelt.***

HOOFDSTUK I.

Zie voorschrift voor de Gymnastische oefeningen.

HOOFDSTUK Ia.

(DE PASSEN.)

21. De lengte der passen en hun snelheid bedragen:
In de gewone pas 75 cm. En 120 in de minuut.
In de achterwaartse pas 37,5 cm. En 120 in de minuut.
En in de looppas 90 cm. En 165 in de minuut.

Opmerking: De lengte der passen wordt gerekend van hiel tot hiel.
Bij het aanmarcheren van de plaats wordt de eerste pas van de halve lengte gemaakt (punten 22, 25, 38, 39).
Waar in dit reglement de pas als maat voor een afstand, tussenruimte of kleine verplaatsing is genoemd, worden gehele passen van 75 cm. bedoeld; als maat voor de achterwaartse kleine verplaatsingen zijn nochtans achterwaartse passen bedoeld.

22. De gewone pas wordt aangenomen op het commando:
Voorwaarts = MARSCH.

Uitvoering: Aanmarcheren met het linkerbeen. Gedurende het gaan helt het bovenlijf naar voren bij iedere pas wordt het licht gebogen been met de punt van de voet een weinig naar buiten gekeerd, dicht langs de grond vooruitgebracht en zonder stampen neergezet; de hiel raakt het eerst de grond, het lichaamsgewicht wordt snel, doch geleidelijk, op de voetbal en daarna op de tenen overgeplaatst. De armen worden natuurlijk bewogen.

Opmerking: De onderwijzer zal uit de natuurlijke gang van de man de militairenpas ontwikkelen. Bij het eerste onderricht laat hij de manschappen in een groot vierkant, op enige meters afstand, achter elkaar gaan.
Hij tracht de oorzaken der fouten op te sporen en deze te verbeteren en ziet toe, dat het hoofd in zijn stand blijft, dat de schouders niet verdraaid en de benen niet gekruist worden, dat de knieën niet te hoog worden op-

gelicht, dat de hiel van de achterste voet van de grond gaat, zodra de voorste voet wordt neergezet en dat de pas van de bepaalde lengte wordt gemaakt. Hij zal trachten ook de voorgeschreven tijdmaat spoedig te bereiken, waarna in de pas moet worden gemarcheerd.

23. Bij het onderricht in de gewone pas zal de manschappen worden geleerd de pas te veranderen door de voet, die achter is, snel tegen de voorste bij te trekken en met dezen weer aan te marcheren.

Voor de gehele klasse gelijktijdig geschiedt dit op het commando:

Verander de pas = MARSCH.

doormarcheren
3e bew

bijtrekken
2e bew

pas afmaken
1ste bew.

uitv. commando
op Links

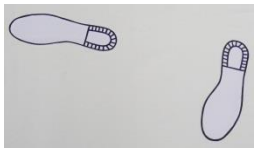

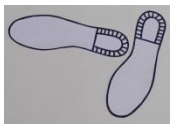

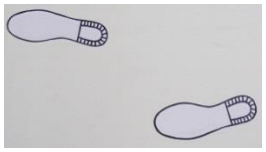

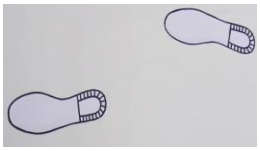

24. De achterwaartse pas wordt slechts over een zeer kleine ruimte uitgevoerd. Op het commando: *Achterwaarts* = MARSCH wordt begonnen met het linker been; de knieën blijven nagenoeg gestrekt, de armen worden niet bewogen.

25. De looppas wordt aangenomen op het commando: *Looppas* = MARSCH

Uitvoering: Naar de beginselen van de gewone pas: het bovenlijf helt meer voorover, het gewicht van het lichaam wordt bij iedere pas, met gebogen knie, op de voetzool opgevangen de mond blijft gesloten.
Met het geweer aan de schouder (punt 51) zal de man met de linkerhand wapens en gereedschap vasthouden. Een vrije hand (ongewapend zijnde, dus beide handen) wordt tot een vuist gemaakt en evenals de winkel-haaks gebogen arm, tegen het lijf gehouden.

Opmerking: Bij de beoefening van de looppas moet tot doel gesteld worden, dat de man in dien gang met volledige bepakking, op nagenoeg vlak terrein, 300 M. kan afleggen, zonder buiten adem te geraken en daardoor niet in staat te zijn tot vuren.

26. Het halt houden geschiedt op het commando: *Sectie* = HALT door de voet van het zich bewegende been op de gewone afstand neer te zetten, de anderen bij te trekken en de houding aan te nemen.

Opmerking: Voor het halt houden uit de looppas geldt het bepaalde in de 2e alinea van punt 76

27. Om van de looppas de gewone past te doen aannemen is het commando:
Gewone pas = MARSCH.

Opmerking: Als de opmerking. bij punt 26.

HOOFDSTUK II.

(EXERCITIËN IN GESLOTEN ORDE.)

EERSTE ONDERDEEL.

(Exercitiën op één gelid zonder geweer.)

28. De klassen zijn in de regel niet sterker dan tien manschappen. Op de vleugels is een guide geplaatst, zijnde een gegradueerde of geoefende man.
De oefeningen in de mars geschieden in dit onderdeel met de gewone pas.

De richtingen

29. Commando's

1°. *Guides. . . . Passen voorwaarts* = MARSCH
2°. *Rechts (links) = richten.*
3°. STAAT.

Uitvoering:
1°. De guides doen het genoemd aantal passen en worden door de onderwijzer naar rechts (links) op de aan te nemen richtingslijn bevestigd, de linker of rechter guide neemt daarbij van de rechter of linker guide een tussenruimte gelijk aan de frontbreedte der klasse.
De rechter of linker vleugelman der klasse wordt daarna door de onderwijzer, naast de rechter of linker guide op de richtingslijn als grondslag gesteld.

2°. De manschappen, behalve de tot grondslag gestelde, draaien het hoofd en de ogen naar rechts (links) en plaatsen zich, daarbij gelijk aantredende, volgens de in punt 30 vermelde regels, op de lijn van richting 3°. De houding aannemen.
Opmerking: De arm waarmede voor de tussenruimte wordt zorg gedragen, wordt eerst op het commando: STAAT, in de houding teruggebracht.

30. De onderwijzer, die bij het uitspreken van het 2e en 3e commando ongeveer 8 passen vóór en met het front naar de klasse staat, let op de nakoming der volgende regels:
dat de man het lichaam niet achterover of het hoofd voorover buigt en dit slechts zoveel op zij draait als nodig is, om de richting te kunnen beoordelen;
dat hij bij het richten nimmer de richtingslijn overschrijdt.

31. Na het 3e commando begeeft de onderwijzer zich drie passen uitwaarts van de vleugel, die tot grondslag gediend heeft, maakt front naar het gelid en noemt de nummers, die niet gericht zijn, te beginnen met de meest nabij staande. De genoemde manschappen verbeteren daarop hun richting.

De wendingen op de plaats.

32. Commando: ***Rechts (links)*** = **OM**.

Uitvoering: *Eerst beweging.* De linker(rechter)-voet naar de genoemde zijde een kwartcirkel omzetten, met de holte een halve handbreedte vóór de punt van de rechter(linker)-voet.
Tweede beweging. De rechter(linker)-voet als in de houding, naast de linker-(rechter) plaatsen.

1ste beweging.

2e beweging.

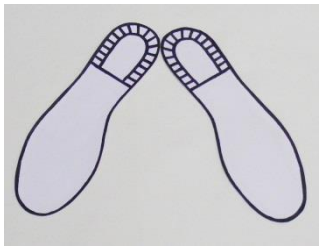

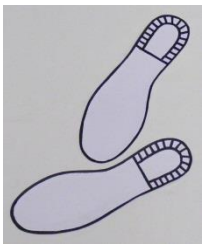

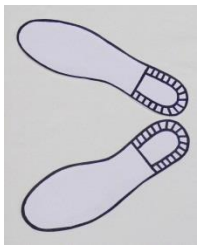

Opmerking: Het lichaam volgt ongedwongen de beweging van de voeten. Op het juist plaatsen van de hielen (punt 11) moet nauwgezet worden gelet.
Komt de klasse bij de wending in front dan is het
Commando: ***rechts (links)*** = **FRONT.**

33. Commando: ***Rechtsom*** = **KEERT.**

Vooraanzicht

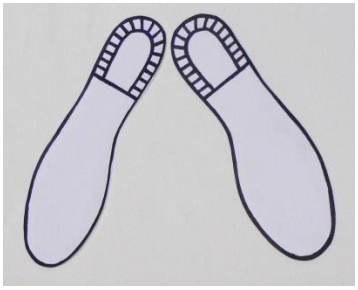

Achteraanzicht

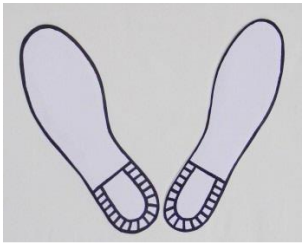

Uitvoering: Eerste beweging. De linkervoet plaatsen als bij de eerste beweging van de wending *rechts* = OM, doch de punt een weinig naar binnen gekeerd.

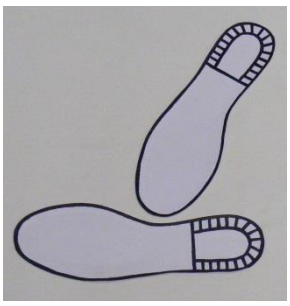

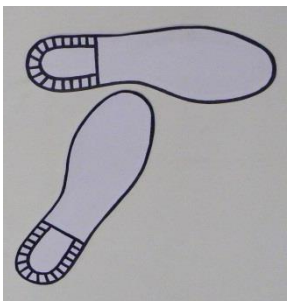

Tweede beweging. De rechtervoet oplichten en rechts omgaande, op de plaats een halve cirkel omzetten.

Derde beweging. De linkervoet, als in de houding naast de rechter plaatsen.

Opmerking: Als in de eerste en de tweede opm. bij punt 32.

Regels voor de marchen.

34. De marchen worden onderscheiden in de front-, de flank- en de schuinse mars.
    Bij de frontmars is de rechter guide bij den flankmars de guide aan het hoofd en bij de schuinse mars de guide naar de zijde der beweging, met het onderhouden van de mars richting belast.
    De guide die de Mars richting moet onderhouden, zorgt rechtuit te marcheren, door twee in zijn mars richting gelegen punten in het oog te nemen en voorts de schouders vierkant te houden.

35. De frontmars wordt slechts over korte afstanden uitgevoerd; daarbij worden de tussenruimte en richting naar de rechterzijde onderhouden.

36. Bij de flankmars volgen de manschappen het voetspoor van hun voorganger, zorgen zich op deze te dekken en de afstand te houden.

37. Bij de schuinse mars zorgen de manschappen de schouders vierkant te houden; zij marcheren zonder slingeren recht voor zich uit en zien toe zich niet te ver te verwijderen van hun nevenman naar de zijde der beweging, of zich te veel achter deze te voegen.
    De schuinse strekking maakt een halve rechte hoek met de voorwaartse; de onderwijzer kan echter de betrokken guide bij het doen aannemen van de schuinse mars, ter bepaling van een gewilde strekking, een punt aanwijzen, waarop deze moet aanmarcheren.

Het aanmarcheren.

38. Zowel uit de opstelling in front als uit die uit de flank moet aangemarcheerd worden op een der **commando's:**

1. *Voorwaarts* = MARSCH.
2. *Rechts (links) uit de flank* = MARSCH
3. *Rechtsomkeert* = MARSCH.

Uitvoering: 1. Aanmarcheren als in punt 22.

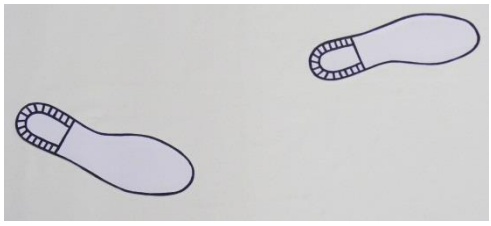

Uitvoering: 2. Wenden als in punt 32, met dit verschil, dat bij de tweede beweging de voet niet wordt bijgetrokken maar met deze, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

1ste beweging

2e beweging

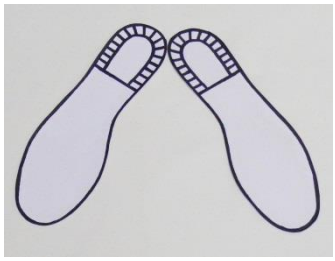

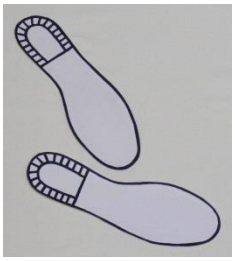

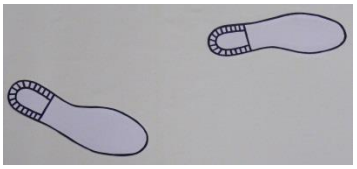

Uitvoering: 3. Wenden als in punt 33, met dit verschil, dat bij de derde beweging met de linkervoet in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

1ste beweging

2e beweging

3e beweging

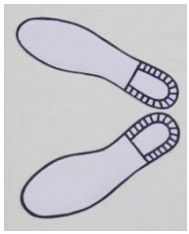

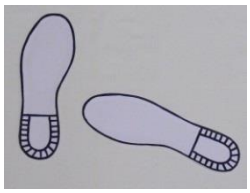

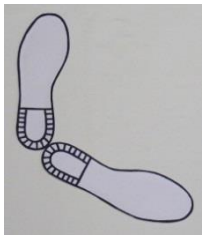

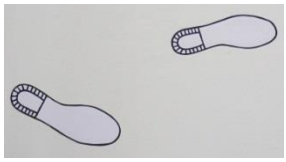

39.In de schuinse mars wordt aangemarcheerd op het commando:

Schuinsrechts (-links) = MARSCH,

waarop met het linkerbeen, in de te volgen strekking, wordt begonnen.

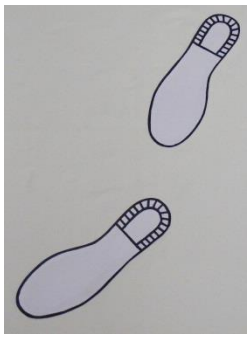

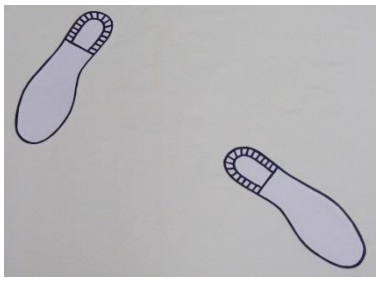

De wendingen in de mars.

40. Voor deze wendingen wordt, naar gelang zij naar rechts of links plaats hebben, het uitvoeringscommando uitgesproken op een ogenblik dat de rechter(linker)-voet op de grond komt. Bij de uitvoeringen volgt het lichaam ongedwongen de bewegingen der voeten.

41. Commando: ***Rechts (links) uit de flank*** = MARSCH.

Uitvoering: *Eerste beweging:* De linker(rechter)-voet met iets verkorten pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.
Tweede beweging: De anderen voet met een kleine voorwaartse verplaatsing in het nieuwe front omzetten.
Derde beweging: Met eerstgenoemde voet in het nieuwe front aanmarcheren.

Uitv. Com. Op links. | 1ste bew. | 2e bew. | 3e bew.

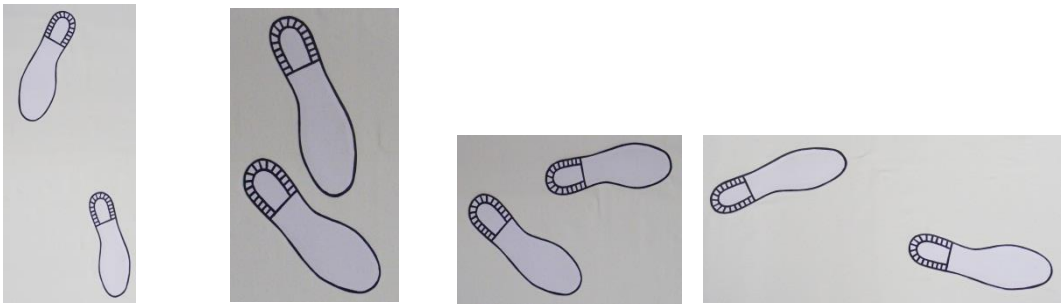

42.Commando: ***Rechtsomkeert*** = MARSCH.

Uitvoering:
Eerste beweging: De linker voet met iets verkorten pas neerzetten, de punt naar binnen gekeerd.
Tweede beweging: De rechtervoet oplichten en rechts omgaande een halve cirkel omzetten.
Derde beweging: Met de linker voet in het nieuwe front aanmarcheren.

Uitv Com. op rechts

1ste bew.

2e bew.

3e bew.

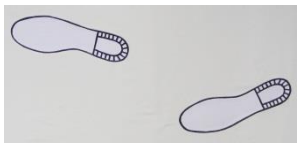

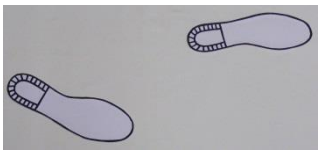

43.Commando: ***Schuinsrechts (-links)*** = MARSCH.

Uitvoering: *Eerste beweging:* De linker(rechter)voet met iets verkorte pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.
Tweede beweging: Met de anderen voet in de nieuwe richting aanmarcheren.

Uitv. Com op links

1ste bew.

2e bew.

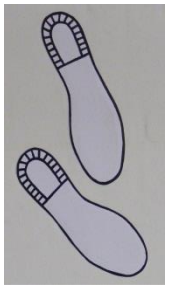

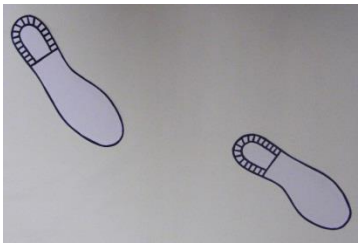

44.Om uit de schuinse mars de frontmars te doen aannemen is het commando ***Voorwaarts*** = MARSCH, waarop in overeenstemming met de uitvoering Van punt 43 gewend wordt.

Het halt houden

45. Gaat het halt houden met een wending gepaard, dan moet het uitvoeringscommando worden uitgesproken als in punt 40 is aangegeven.
Uit alle marchen wordt halt gehouden op het commando:
***Sectie* = HALT;** is het gelid in een schuinse mars dan wordt op het uitvoeringscommando in front gewend als in punt 43 met dit verschil, dat bij de laatste beweging de voet in de houding wordt bijgetrokken.

46. Uit de flank- en de frontmars zal het halt houden ook beoefend worden op het Commando ***Rechts (links) uit de flank* = Halt**

Uitvoering: Wenden als in punt 41 met dit verschil, dat bij de laatste beweging de voet in de houding wordt bijgetrokken.

Uitv. Com. op rechts

1ste bew.

2e bew.

3e bew.

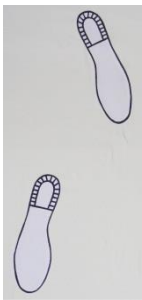

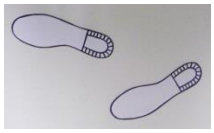

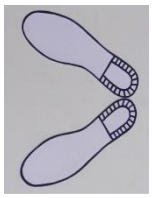

Uit de flank- en de frontmars zal het halt houden ook beoefend worden op het Commando ***Rechtsomkeert*** = **HALT.**

Uitvoering: Wenden als in punt 42, met het verschil in de vorige alinea omschreven.

Uitv Com. op rechts

1ste bew.

2e bew.

3e bew.

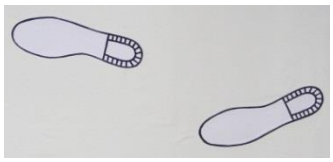

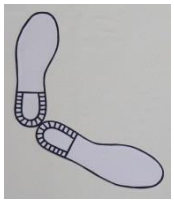

De opmarsen.

47. Commando. *Rechts (links) opmarcheren* = MARSCH.

Uitvoering: Op de plaats uit de opstelling in front:
De rechter of linker guide wendt rechts (links). De andere guide en de manschappen gaan, ieder voor zich, met een enigszins versnelde pas, langs de korstte weg, naar hun plaats op de nieuwe frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar rechts (links) en nemen de houding aan.

Op de plaats uit de opstelling uit de flank:

De voorste guide blijft staan; de andere guide en de manschappen formeren het front rechts (links) van de voorste guide en gaan daartoe, ieder voor zich, met enigszins versnelde pas, langs de korstte weg, naar hun plaats op de frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar links (rechts) en nemen de houding aan.

In de mars:

Naar de beginselen als op de plaats. De guide op welke de beweging geschiedt, verkort, na zoo nodig de vereiste wending, gemaakt te hebben, de pas tot de halve lengte; de andere guide en de manschappen versnellen de pas een weinig en nemen, op de frontlijn gekomen, de pas van eerstgenoemden guide aan.

Op het commando: *Voorwaarts* = MARSCH wordt de pas van de gewone lengte hernomen.

Wordt gedurende of onmiddellijk na het opmarcheren, *Sectie* = HALT gecommandeerd, dan wordt door de guide en de manschappen halt gemaakt voor zoveel zij reeds op de frontlijn zijn of zodra zij daarop komen. De onderwijzer zal ook doen opmarcheren in een richting, welke niet rechthoekig staat op die, waarin de klasse is opgesteld of marcheert. Hij zal daartoe vooraf, voor allen hoorbaar, de guide waarop de beweging moet geschieden, de strekking aanduiden.

TWEEDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op één gelid met het geweer.)

48. De klassen zijn in de regel niet sterker dan tien manschappen. Zij treden aan met het geweer bij de voet. De bewegingen met het geweer geschieden, voor zover niet anders is bepaald, slechts met de armen en de handen; het overige gedeelte van het lichaam blijft, zoveel doenlijk, stil.
Het op de grond plaatsen van de kolf moet zonder stootten geschieden.

ALGEMEENE BEHANDELING VAN HET GEWEER.

Het geweer bij den voet.

49. In *de houding* met het geweer bij de voet heeft de man dit, met bijna gestrekte arm, in de rechterhand omvat, tussen de duim en de overige, flauw gebogen en samengevoegde vingers: de hiel van de kolf aan de buitenzijde naast en tegen de punt van de rechtervoet; de ontlaadstok naar voren; de tromp ongeveer anderhalve handbreedte van het lichaam.

Opmerking: Waar in de verdere punten gesproken wordt van “de houding”, zonder meer, wordt de houding van het geweer bij de voet bedoeld.

50. Gedurende het rusten op de plaats met het geweer bij de voet, wordt dit met de rechterhand tussen de banden vastgehouden. De kolf blijft op haar plaats.

Het aan de schouder hangen en het afzetten.

51.Commando: *Aan den schouder = geweer.*

Uitvoering: Met de rechterhand de loop naar rechtsdraaien en het geweer met de linkerhand tussen de banden vastnemen; de geweerriem met de rechterhand ter hoogte van de onderband aanvatten, de palm der hand naar boven; terwijl de linkerhand weer in de houding wordt gebracht, het geweer zonder slingeren, ongeveer in evenwicht, aan en achter de rechterschouder hangen, de hiel van de kolf nagenoeg loodrecht boven de punt van de rechter voet: de hand – de geweerriem omvattende, de knokkels van de vuist recht op en neer, de duim aan de vingers gesloten – naar beneden laten glijden tot de duim ter hoogte van een handbreedte onder de oksel gekomen is.

VOORAANZICHT

ZIJAANZICHT.

Opmerking: Bij het rusten op de plaats mag de geweerriem worden losgelaten.

52.**Commando: *Zet af* = geweer.**

Uitvoering:

1. De rechterhand een weinig vooruitbrengen zodat de kolf naar voren komt

2. Het geweer met de linkerhand, de duim en de vingers in de ladegroeven van de schouder lichten;

3. Het met de rechterhand aanvatten als in punt 49; de linkerhand in de houding terugbrengen en het geweer bij de voet zetten.

Het presenteren en het afzetten.

53. Commando: ***Presenteert*** = **GEWEER.**

Uitvoering: *Eerste beweging:* Het geweer met de rechterhand oplichten en rechtstandig voor het midden van het lichaam brengen met de ontlaadstok naar voren, te gelijk het met de linkerhand, zonder de geweerriem te grijpen omvatten, de duim in zijn gehele lengte op de linkerladegroef, de overige vingers aaneengesloten, met het voorste lid in de andere groef, de pink in het benedeneinde. De linkerarm winkelhaaks en zoo dicht mogelijk bij het lijf. Tweede beweging met de rechterhand de greep omvatten.

1ste beweging

2e beweging

zijaanzicht

Opmerking: Is het geweer aan de schouder, dan wordt het met de linkerhand, als in punt 52, van de schouder genomen en overigens in de aangeduide houding gebracht op het commando:***Presenteert = geweer***.

54.Commando: ***Zet af = geweer.***

Uitvoering: Het geweer met de rechterhand aanvatten als in punt 49, de linkerhand in de houding brengen en het geweer bij de voet zetten.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

55.Commando: ***Knielen.***

Uitvoering: De rechtervoet, op de hiel, tot evenwijdig aan het gelid, naar rechts draaien, tegelijkertijd met de linkervoet een halve pas schuins rechts naar voren doen, gedurende het vooruitbrengen van de linkervoet wordt het geweer een weinig naar voren verplaatst en bij het doorzakken met de linkerhand als voor het presenteren en met de rechterhand in de greep aangevat.

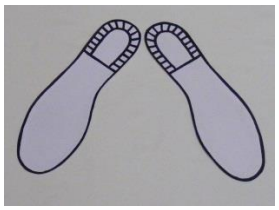

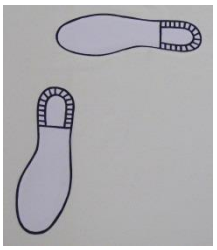

In de knieën doorzakken, de rechterknie op den grond plaatsen: op de rechterhiel gaan zitten met het bovenlijf rechtop. Gezeten zijnde ziet de man in het oorspronkelijk front rechtuit; het geweer wordt met beide handen opgelicht, vlak gebracht en met de kolf rechts naast en tegen de rechterknie op de grond geplaatst, de loop naar boven, de tromp voor het midden van het lichaam en ter hoogte van de kin: de linker voorarm rust nabij de knie op de linkerdij.

56.Commando: ***Liggen.***

Uitvoering: De man zakt in beide knieën tot op de grond door, legt zich daarbij gebruik makend van de linkerhand voorwaarts en een weinig naar rechts neder. De voeten worden daarna drie à vier handbreedten gespreid. Het geweer wordt, met de voorlade over de linker voorarm, op de grond gelegd, de knop voor en nabij de rechterschouder en naar boven.

Met een vlakke hand

of

met een vuist

Opmerking: De man zal toezien, dat bij het liggen geen zand of vuil in de loop, aan het vizier, in het magazijn of aan de grendel komt.

57. Wordt knielen of liggen gecommandeerd als het geweer aan de schouder is, dan wordt dit, vóór de uitvoering bij de voet geplaatst.

58. Commando: *Opstaan.*
Uitvoering: Knielende: De man vat het geweer met de rechterhand vóór de linker-, laat het uit deze los, richt zich vlug op, draait op de rechterhiel in front, trekt de linkervoet en het geweer bij en neemt de houding aan.

Liggende: De man grijpt het geweer met de rechterhand, richt zich vlug op, waarbij het geweer tot steun kan dienen, en neemt de houding aan.

HERHALING VAN HET EERSTE ONDERDEEL.

61. De bewegingen uit het eerste onderdeel worden met het geweer aan de schouder herhaald. Op de vleugels der klasse is daarbij een guide geplaatst.
    Opmerking: Staat het geweer bij de voet, dan behoeft het voor wendingen, richtingen of geringe verplaatsingen niet vooraf aan de schouder te worden gehangen. Het geweer wordt dan op het waarschuwingscommando een handbreedte rechtstandig opgelicht en na de wending of op het commando: STAAT of na het halt houden, bij de voet gesteld. Bij het op de grond plaatsen der kolven zal geen gelijk tijdelijkheid gevorderd worden.
    Bij het beoordelen der tussenruimte met de rechter elleboog, blijft de hand op haar plaats aan het geweer,

DERDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op twee gelederen).

62. De klasse bestaat in de regel uit niet minder dan zeven rotten. Op de vleugels van het voorste gelid is een guide geplaatst. Komt het andere gelid voor, dan gaan de guides in dit laatste over; hetzelfde geldt voor een blind rot. De sterkte der klasse zal later, zoo mogelijk, tot die eener sectie worden opgevoerd. Bij de als sectie ingedeelde klasse worden ook in het achterste gelid guides geplaatst, die zich dekken op de guides van het voorste gelid.
Het nummeren geschiedt op het commando van de rechter guide van het voorste gelid. Bij de oefeningen uit dit onderdeel met de klasse in front, zullen de gelederen afwisselend als voorste optreden.

63. In staande houding gaat het achterste gelid, op het commando:
Op. . . Meter (Met standvizier), aantredende met den rechtervoet, twee voetlengten schuinrechts voorwaarts: op het commando: *Roffel* wordt door het achterste gelid, alvorens de kolf op den grond te zetten, met een tegenovergestelde beweging, de gewone plaats hernomen.

64. De opmarsen hebben gelidsgewijze plaats als in het eerste onderdeel. De guide en de manschappen van het gelid, dat achter komt (blijft), dekken zich, in de lijn van hun gelid gekomen, op hun voorlieden.

De richtingen.

65. Het richten wordt beoefend als in het eerste onderdeel, met uitzondering dat geen vleugelman tot grondslag wordt gesteld en dat de onderwijzer bij het uitspreken van het tweede en derde commando zich plaatst als in punt 31.
Zijn in het achterste gelid guides opgesteld, dan blijven dezen bij het richten op het eerste commando op hun plaats.
De guide in het achterste gelid aan de zijde waarnaar gericht wordt, of, zoo zich daar geen guide bevindt, de vleugelman, strekt, nabij de richtingslijn gekomen, den linkerarm horizontaal voorwaarts en plaatst zich zodanig dat hij met de vingertoppen de achterzijde van de linkerschouder van zijn voorman even aanraakt, dekt zich op deze en brengt onmiddellijk daarna de linkerarm weer in de houding. De overige manschappen van het achterste gelid en de guide aan de tegenovergestelde zijde van de richting, richten zich overeenkomstig het bepaalde in de punten 29 en 30 naar de bevolen zijde en dekken zich tegelijkertijd op hun voorlieden.
Opmerking: Bij het halt houden bakenen de guides zonder daartoe een commando af te wachten, de richtingslijn ongeveer één pas voor het front af, waarna de onderwijzer de vereiste commando's doet.
Het richten moet bij de geoefende manschappen snel geschieden.

66. Op het commando: ***Rechts (links) = richten*** kan op de rechter of linker guide ook *in* de lijn van het gelid worden gericht. Een afbakening der richtingslijn heeft daarna niet plaats.
Voor het uitspreken van het commando plaatst de onderwijzer zich als in punt 31.

De flankopstelling en de flankmarschen.

67. Gedurende een flankmarsch worden de afstanden bewaard door het gelid dat het laatst vóór was; bij een marsch met vieren geschiedt dit door de buitenrij van dat gelid en hebben de afstanden de grootten als door de beweging van punt 70 worden verkregen.
De rotten of de afdelingen van vieren, zijnde van beide gelederen de nummers 1 en 2, 3 en 4, enz. marcheren gericht met de man, die voor de afstand zorgt.
De guide vóór het gelid of vóór de rij, waarin de afstanden bewaard worden, is met het onderhouden der mars richting belast.
Opmerking: De onderwijzer zal een als sectie ingedeelde klasse, zoo nodig, waarschuwen aan welke zijde het gelid marcheert, dat het laatst vóór was.

68. In de formatie met vieren zullen, bij alle overgangen tot twee gelederen, hetzij in front of uit de flank, op het waarschuwingscommando de even nummers zich in hun rij ter hoogte van de plaatsen begeven, op welke zij gedurende de uitvoering moeten komen. Stilstaande doen zij daartoe een pas van de vereiste lengte achter of voorwaarts; in de marsch verkorten of verlengen zij daartoe de pas.

69. Bij de overgangen in de marsch tot of uit de flankmarsch met tweeën of vieren, wordt de tijdmaat van den pas niet verbroken. De opmarsch blijft hiervan uitgezonderd.

70. Om uit de formatie met tweeën in die met vieren te doen overgaan is het Commando: ***Met vieren*** = MARSCH

Uitvoering: **Op de plaats:**

De even nummers stellen zich, aanvangende met de buitenvoet, met één pas van daartoe vereiste lengte, naast de oneven nummers van hun afdeling van vieren. Oneven nummers, die geen even nummer naast zich krijgen, gaan, evenals de guides door één pas van daartoe vereiste lengte zijwaarts te doen, in de buitenrij van hun gelid.

Uitvoering: In de mars

De guides en de manschappen die in de buitenrijen moeten komen, begeven zich daarin door de binnen schouder voor te brengen en door de pas te verlengen (verkorten)

71. Om uit de formatie met vieren in die met tweeën te doen overgaan is het Commando: *Met tweeën* = MARSCH.

Uitvoering: Op de plaats:

De buitenrijen begeven zich, aanvangende met de binnenvoet, met één pas van daartoe vereiste lengte, op hun plaats op twee gelederen.

Uitvoering: In de marsch;

De buitenrijen brengen de buitenschouder voor en voegen zich op twee gelederen.

72. Commando: *Met rotten rechts (links)* = MARSCH.

Uitvoering: Het voorste rot of de voorste afdeling van vieren verandert rechthoekig of tot in een strekking door de onderwijzer aangegeven van mars richting. De manschappen onderhouden de tussenruimte en de richting naar den uitkomende vleugel en maken de passen kleiner, naarmate zij zich dichter bij de spil bevinden. De man aan de spil verkort de pas zoveel als nodig is en wint door het beschrijven van een kleinen cirkelboog grond naar voren. In de nieuwe mars richting aangekomen wordt de pas van de gewone lengte hernomen en in de nieuwe richting doorgemarcheerd. De volgende rotten of afdelingen van vieren marcheren door tot in de lijn, waar de beweging van de voorgaande afdeling begonnen is en veranderen aldaar, op gelijke wijze, van mars richting.

Opmerking: Deze beweging zal ook beoefend worden onmiddellijk na een overgang tot de flank mars. Het waarschuwingscommando daartoe wordt dan door de woorden: *met rotten rechts (links)* gevolgd.

73. In de formatie met vieren kan op de commando's van de punten 39 en 43, tot de schuinse mars en op de commando's van de punten 44 en 45 weder tot de flankformatie worden overgegaan. Gedurende de schuinse mars zullen de manschappen, in de buitenrij naar de zijde der beweging, de afstand bewaren.

Uit de formatie in front overgaan tot

de formatie met vieren.

74. Voor deze overgangen: 1e. op de plaats, 2e. tevens aanmarcherend, 3e. in de marsch en 4e. tevens halt makend, zijn respectievelijk de

Commando's; 1e. *Met vieren rechts (links)* = OM.
2e. *Met vieren rechts (links) uit de flank* = MARSCH.
3e. *Met vieren rechts (links) uit de flank* = MARSCH.
4e. *Met vieren rechts (links) uit de flank = HALT.*

Uitvoering: De manschappen die in de binnenrijen moeten komen:
1e. Wenden op de plaats,
2e. Marcheren uit de flank aan,
3e. Wenden in de marsch, en
4e. Maken uit de flank halt, als in het eerste onderdeel. De guides en de manschappen, die de buitenrijen moeten vormen, voegen zich, met het bevolen front, op hun plaats in de afdeling van vieren. Bij de beweging onder 2e. bedoelt, beginnen laatstgenoemde met dezelfde voet als de manschappen der binnenrijen.

Uit de formatie met vieren overgaan tot de Formatie in front.

75. Voor deze overgangen: 1e. op de plaats, 2e. tevens aanmarcherend, 3e. in de mars en 4e. tevens halt makend, zijn respectievelijk de Commando's

1e. Links (rechts) = FRONT.

2e. *Links (rechts) uit de flanK MA*RSC
3e. *Links (rechts) uit de flank* = MARSCH.
4e. *Links (rechts) uit de flank* = HALT.

Uitvoering: De binnenrijen verrichten de bevolen bewegingen als in het eerste onderdeel. De guides en de manschappen in de buitenrijen voegen zich, daarbij het bevolen front aannemende, op hun plaats in hun gelid.

Het oefenen met de looppas.

76. De bewegingen in de marsch worden in dit onderdeel ook in de looppas beoefend.
Voor de bewegingen in de looppas wordt geen vastheid van uitvoering gevorderd, alle uitvoeringscommando's zullen dienvolgens op enigszins aangehouden toon worden uitgesproken.
Bij de frontmarsch en bij de schuinse marsch uit deze, neemt het achterste gelid als de looppas wordt uitgevoerd, op het uitvoeringscommando dubbele afstand van het voorste. Alvorens halt te houden of bij het overgaan tot de gewone pas, zomede bij een overgang tot den flankmarsch met vieren, wordt door het achterste gelid, tevens de normale afstand of tussenruimte hernomen.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

77. Bij de klasse in front verricht het achterste gelid op het commando *Knielen* en het daarop volgende commando ***Opstaan,*** voor (na) de uitvoering, de bewegingen in punt 63 omschreven.

In de opstelling uit de flank met tweeën houdt ieder man bij het knielen de tromp van zijn geweer aan de buitenzijde van zijn voorman.

78. Bij de klasse in front doet het voorste gelid op het commando: LIGGEN, voor de uitvoering drie passen voorwaarts.

Op het commando: OPSTAAN, sluit het achterste gelid na de uitvoering tot de gewone afstand weer op.

In de opstelling, uit de flank met tweeën

legt de voorste guide of leggen de voorste guides zich neder als bij de frontopstelling op één gelid. Het voorste rot legt zich, terwijl de voeten op dezelfde hoogte blijven, zoveel buitenwaarts van de guides als nodig is om deze niet aan te raken. De overige leggen zich dienovereenkomstig, evenwijdig met hun voorman, op de grond.

In de opstelling uit de flank met vieren doen de buitenrijen, vóór de uitvoering, een pas buitenwaarts. De binnenrijen leggen zich neder, als bij de opstelling uit de flank met tweeën; de buitenrijen leggen zich evenwijdig aan de manschappen der binnenrijen van hun gelid. Bij het opstaan wordt aangesloten bij de binnenrijen en de gewone opstelling uit de flank met tweeën of vieren hernomen,

Opmerking: Wordt gedurende de mars k*nielen (Liggen)* gecommandeerd, dan wordt halt gemaakt en vlug de bevolen houding aangenomen. Is de klasse in liggende of knielende houding, dan wordt op een waarschuwingscommando voor het aanmarcheren vlug opgestaan, het geweer aan de schouder genomen en op het commando MARSCH aangemarcheerd. Deze bewegingen worden voornamelijk beoefend in de flankformatie met vieren.

HOOFDSTUK III

(OEFENING IN VERSPRIJDE ORDE.)

88. In beweging zijnde, wordt het geweer in een der handen gedragen, de tromp echter niet lager dan de kolf.

MANNLICHTER M95

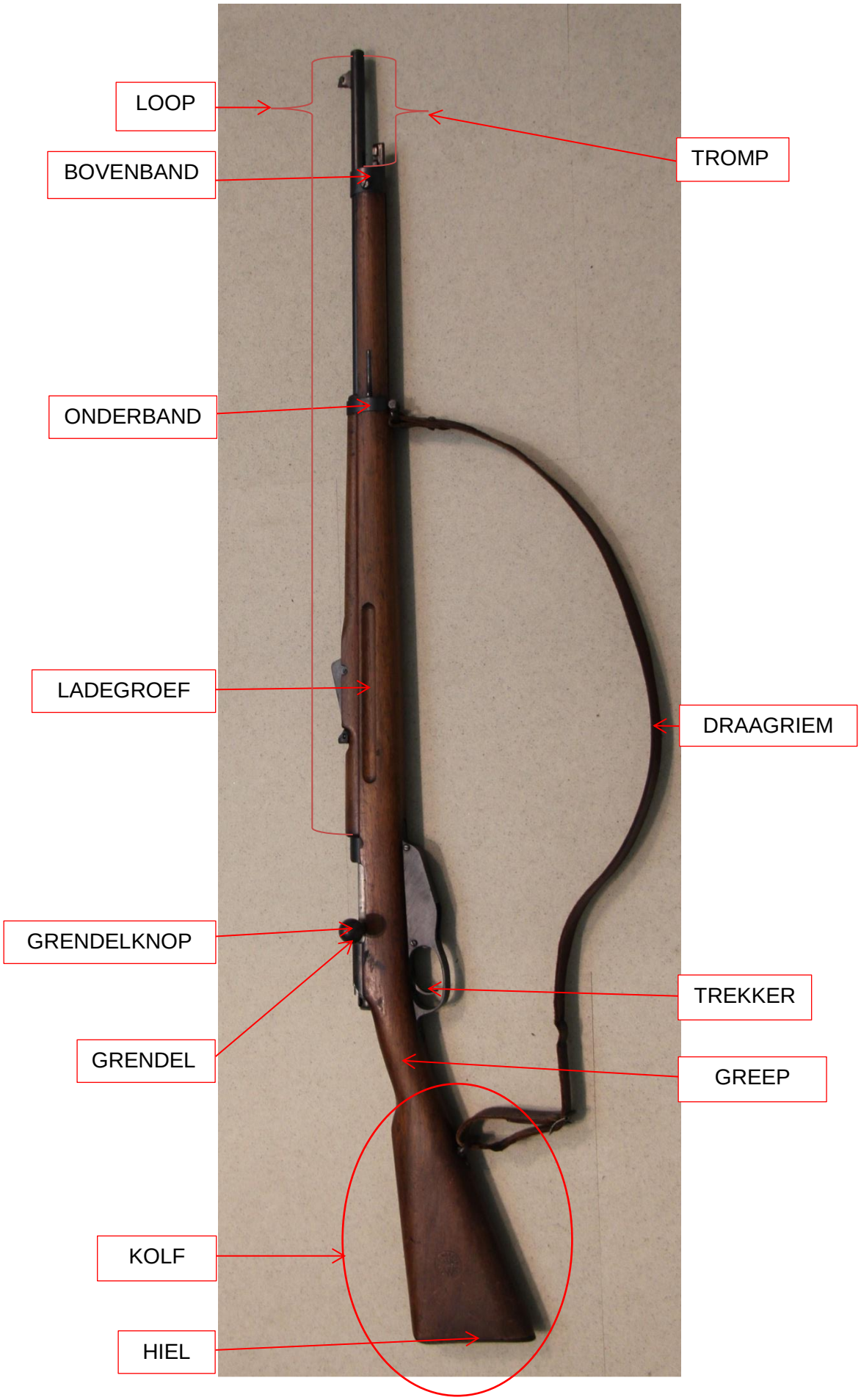

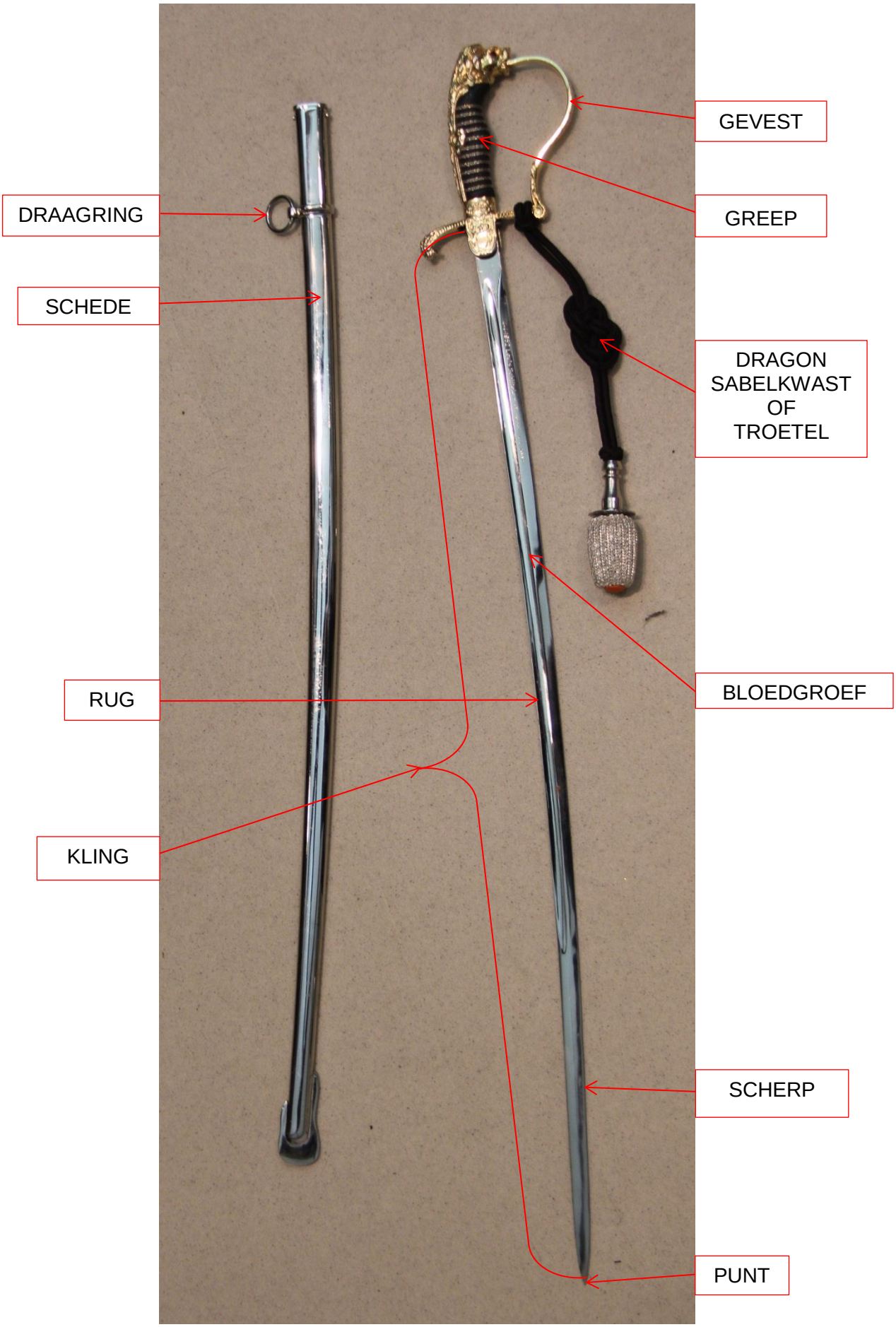
GEVEST
GREEP
DRAAGRING
SCHEDE
DRAGON SABELKWAST OF TROETEL
BLOEDGROEF
RUG
KLING
SCHERP
PUNT

Bepalingen betreffende het dragen
en het salueren met de sabel

429. Op de plaats en in de houding wordt de sabel met het scherp naar voren en de rug tegen de schouder recht op en neer in de rechterhand gehouden de arm omlaag en bijna gestrekt, de ellenboog ongedwongen teruggetrokken; de greep tussen de duim en de voorste twee vingers, de overige vingers samengevoegd en naar achteren.

De behandeling van de dragon, sabelkwast of troetel zijn niet beschreven!

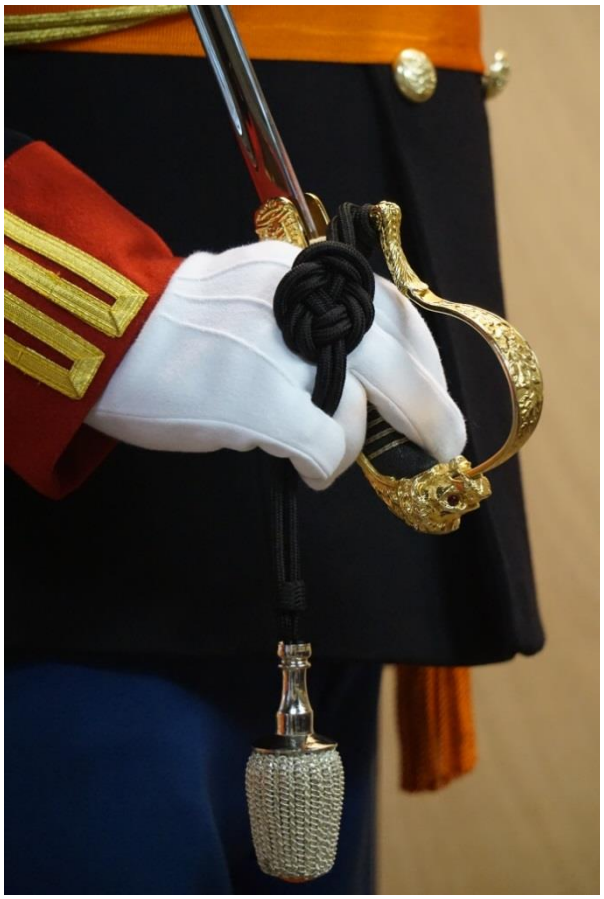

Wordt de schede niet vastgehouden dan dient de linkerarm gestrekt langs het lichaam, de hand nagenoeg plat met aaneengesloten vingers terzijde tegen het been te zijn.
In de mars neemt de rechterarm de natuurlijke beweging aan terwijl de kling tegen de bovenarm rust.
De schede van de officierssabel kan met de linkerhand worden vastgehouden zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.

Wordt de schede vastgehouden dan kan dit op twee manieren: eerste manier tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede. Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.

Het dient wel een eenheid te zijn in de uitvoering

Bij het rusten op de plaats is de sabel met de punt omlaag gebracht, de punt van de sabel kan op de grond worden geplaatst.

Opmerking: Bij het uitspreken van commando's mag de bedoeling door aanwijzingen met de sabel worden verduidelijkt.

HET SALUEREN.

430.Op de plaats:

Eerste beweging. De sabel recht op en neer, met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst, voor het rechteroog brengen, het scherp naar links en de ellenboog tegen het lijf.

Tweede beweging. De arm omlaag strekken en tegelijk de kling met de punt naar beneden brengen de rechterhand naast de dij met de nagels naar voren.

Derde beweging. De sabel in de stand brengen als bij de eerste beweging.

Vierde beweging. *De sabel dragen als in de houding.*

Tijdens de mars: Als op de plaats.

De eerste beweging geschiedt als men het punt waar het eerbewijs moet worden toegebracht tot op vijf passen genaderd is.
De derde beweging geschied als men dat punt twee passen voorbij is.
Gedurende het salueren wordt de linker arm niet bewogen.

Wanneer de geweren als eerbewijs worden gepresenteerd, voeren de officieren, voor zover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en tweede beweging van het salueren uit en blijven gedurende het presenteren der geweren in die houding staan.
Officieren die de sabel niet getrokken hebben, verrichten dan de gewone militaire groet.